

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »EU's udvidelse og konsekvenserne for Det Indre Marked (Markedsobservatoriet)«

(1999/C 329/11)

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 29. januar 1998, i henhold til bestemmelserne i forretningsordenens artikel 23, stk. 3, at udarbejde en udtalelse om »EU's udvidelse og konsekvenserne for Det Indre Marked (Markedsobservatoriet)«.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Bruno Vever til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 22. juli 1999.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 366. plenarforsamling af 22.-23. september 1999, mødet den 22. september 1999, følgende udtalelse med 77 stemmer for, 3 imod og 1 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Siden de 6 grundlæggere af Det Europæiske Fællesskab oprettede »fællesmarkedet«, er det vokset konstant i takt med udvidelsen af medlemskredsen, der steg til først 9, 10 og 12, og som i dag omfatter 15 medlemsstater. Tiltrædelsen af nye medlemsstater har haft en gunstig indflydelse på Det Indre Marked: det har ført til et større marked samt øget markedets betydning og stordriftsfordele uden dog at udvande den disciplin og det regelgrundlag, som markedet er baseret på. Udvidelsen af EU er gået hånd i hånd med en uddybning af samarbejdet foranlediget af de programmer, Kommissionen har forelagt, og som medlemsstaterne har sat i værk i forbindelse med fristerne for Det Indre Markeds gennemførelse af først 1993 og siden 1999.

1.2. I løbet af denne periode har Det Indre Marked også haft stigende økonomisk og kommerciel betydning for lande uden for EU. Det skyldes de samarbejds- og associeringsaftaler, der er indgået i kølvandet på den frie bevægelighed, samt overtagelse af store dele af gældende EU-ret vedrørende Det Indre Marked. Samarbejdet gælder de lande, der er med i det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EU's 15 medlemsstater samt Norge, Island og Lichtenstein) og Schweiz, der er tilknyttet via en bilateral ordning. Udover at samarbejdsaftalerne knytter de 4 lande, som ikke er EU-medlemmer, til Det Indre Marked med dets fordele og krav, littede de også i 1995 den umiddelbare optagelse af Østrig, Finland og Sverige i EU i den forstand, at EØS havde givet disse lande mulighed for gradvist at integrere de vigtigste dele af den gældende EU-ret. Det er værd at huske, at også Tyrkiet har været tilknyttet Det Indre Marked via en aftale om toldunion indgået i 1962.

1.3. I dag står EU over for en ny udvidelse, som denne gang er langt mere omfattende: den igangværende proces vedrører 12 ansøgerlande, hvoraf 10 er fra Central- og Østeuropa (Polen, Ungarn, Tjekkiet, Slovakiet, Estland, Letland, Litauen,

Slovenien, Rumænien og Bulgarien) og 2 sydeuropæiske lande (Cypern og Malta). Disse lande er i øvrigt allerede tilknyttet Det Indre Marked via associeringsaftaler, der indebærer en høj grad af frihandel og en gradvis integrering af gældende EU-ret. I fremtiden vil også andre lande, navnlig i Sydøsteuropa, som i de seneste år har været mærket af lokale konflikter (især Kosovokrisen i 1999), kunne tænkes at ansøge om EU-medlemskab. Desuden har Tyrkiet udsigt til at blive optaget, så snart landet opfylder de politiske betingelser, som EU har fastsat.

1.4. I lyset af denne geopolitiske situation, som er i rivende udvikling, har ØSU to mål med sin udtalelse:

- Baseret på tilkendegivelser fra samfunds- og erhvervsorganisationer såvel i EU som i ansøgerlandene vil man gøre status over forberedelsen og udvidelsen og dens virkninger for Det Indre Marked,
- samtidig vil man give anbefalinger til, hvilke midler der kan lette ansøgerlandenes integration i Det Indre Marked og sikre, at et udvidet Indre Marked kan fungere effektivt.

1.5. Observatoriet for Det Indre Marked har baseret sine iagttagelser på 4 høringer med repræsentanter for samfunds- og erhvervsorganisationer. Høringerne fandt sted i Bruxelles den 13. og 14. juli 1998 med repræsentanter fra central- og østeuropæiske ansøgerlande, og den 15. september med repræsentanter fra EU. Yderligere to høringer fandt sted den 23. juni 1998 i Berlin med tyske repræsentanter og den 20. april 1999 i Prag med tjekiske repræsentanter. Ligeledes har Markedsobservatoriet taget højde for den konference om udvidelsen af EU, som arbejdsmarkedsparterne afholdt den 18. og 19. marts 1999 i Warszawa.

2. Nye perspektiver

2.1. Den forestående udvidelse af Det Indre Marked frembyder store muligheder, men selvsagt også nye udfordringer, hvis alle de påregnede fordele skal kunne indhøstes.

Helt nye muligheder

2.2. På det politiske plan forekommer udvidelsen af EU af indlysende historisk betydning: den fredelige og demokratiske forening af kontinentet, som er en naturlig forlængelse af den proces, der blev indledt med Tysklands genforening i 1990, er en enestående begivenhed, der styrker de uigenkaldelige politiske og økonomiske forandringer i Øst, og som for de deltagende lande og deres naboer er en garanti for stabilitet og samarbejde. Udvidelsen af Europa gør det muligt at værne om et fundament af fælles værdier samtidig med, at der gives plads til kulturelle forskelle. Udvidelsen giver EU større vægt på internationalt plan, og det er en proces, der kan danne forbillede for andre områder i verden, som måske også vil opbygge et lignende politisk og økonomisk samarbejde.

2.3. På det økonomiske plan medfører udvidelsen af Det Indre Marked utallige muligheder, navnlig øgede investeringsmuligheder, et større marked og en øget handel, flere producenter og forbrugere, nye muligheder for samarbejde, for underleverandører og stordrift, nye vækstpotentialer, nye infrastrukturprojekter i de øst- og centraleuropæiske lande og på tværs af de europæiske grænser, og endelig bedre muligheder for at skabe et Europa, der er konkurrencedygtigt på verdensplan.

2.4. På det samfundsmæssige plan vil udvidelsen af Det Indre Marked ligeledes være en positiv faktor, der kun gradvist vil få fuld gennemslagskraft: den letter handlen, som via øget vækst skaber højere levestandard og nye job, den lader flere nyde godt af EU's lovgivning på det sociale område, og hvis udvidelsen sker under kontrollerede forhold, vil den kunne skabe balance i migrationsstrømmene.

Nye udfordringer

2.5. En ny udvidelse af Det Indre Marked giver lige så store udfordringer som muligheder. Og udfordringerne vil være af en langt mere kompleks karakter, end de har været i forbindelse med tidligere udvidelser.

2.6. For det første er integrationen i Det Indre Marked blevet stadig tættere for de 15 nuværende medlemsstater via traktatreformer, uddybning af EU-lovgivningen og euroens ikrafttræden; for de nye ansøgerlande bliver integrationen derfor langt mere krævende end tidligere.

2.7. Dernæst er antallet af ansøgerlande af et hidtil uset omfang: antallet af medlemsstater bliver næsten fordoblet, og de mange små lande, de sproglige og kulturelle forskelle, samt betydelige forskelle i udviklingen gør det nødvendigt at overveje, hvordan organisationen og styringen af Det Indre

Marked fremover kan fungere mest hensigtsmæssigt. Der er talrige udfordringer: øgede komplikationer ved beslutninger, der skal vedtages enstemmigt, kontrollen med gældende EU-ret og dens omsætning til national lovgivning, nye behov for toldharmonisering, hensyntagen til medlemsstaternes forskelligheder, administrationen af den gensidige anerkendelse, øget indsats for at opnå økonomisk og social samhørighed samt forebyggelse af nye nationale hindringer.

2.8. Man skal særlig være opmærksom på de sociale aspekter for at imødegå komplekse problemstillinger. På den ene side skal man undgå at fremprovokere store migrationer og skabe forstyrrelser på arbejdsmarkedet i EU i kraft af, at de sociale omkostninger er meget lavere i ansøgerlandene. Man skal også holde fast i det sociale niveau, der er opnået i EU. På den anden side skal den økonomiske vækst og beskæftigelsesudviklingen styrkes i ansøgerlandene, alt imens der tages højde for de behov, der opstår i forbindelse med overgangen til den gældende EU-ret på det sociale område. For at styre tilpasningsprocessen er det nødvendigt at fastsætte frister, således at overgangen kan ske gradvist og kontrolleret.

2.9. Det er altafgørende, at udvidelsen ikke skader samhørigheden i Det Indre Marked, navnlig i dag hvor EU ikke længere har en ny plan for færdiggørelsen af Det Indre Marked, men skal koncentrere sig om at få vedtaget eller omsat direktiver til national lovgivning, som følger af tidligere planer, eventuelt suppleret med konkrete nye tiltag. En dårlig forberedt udvidelse vil svække samhørigheden i Det Indre Marked. Den vil bringe de økonomiske og sociale forbedringer, som enhver europæisk borger i Vest som i Øst med rette kan forvente, i fare. En velforberedt udvidelse gør det derimod muligt at udnytte perioden før tiltrædelsen til fulde og få gennemført tilpasninger og omstruktureringer. Lidt efter lidt vil den tilføre Det Indre Marked den ekstra dynamik og størrelse, som berettiger alle de kræfter, der er investeret i at gøre denne historiske proces til en succes.

3. Den aktuelle situation

3.1. Udvidelsen af Det Indre Marked med ansøgerlandene er allerede godt i gang. Der ses konkrete resultater af de indgåede aftaler og igangværende forhandlinger. I dag er den største del af ansøgerlandenes udenrigshandel stilet mod EU og er i vid udstrækning toldfri.

Fremskridt

3.2. Der er konstateret store fremskridt under høringerne; det første er accepten af, at der må skabes forandring i

ansøgerlandene. Dette er nødvendigt, hvis man vil indrette sig efter Det Indre Markeds opbygning samt de krav og den disciplin, som går hånd i hånd med de fordele og muligheder, markedet giver. Ligeledes er det gjort klart og accepteret, at hjælpen fra EU gives under visse betingelser. Der har i den forbindelse ikke været konstateret nogen modstridende interesser mellem Det Indre Marked og udvidelsen i Central- og Østeuropa.

3.2.1. De tiltag, der er sat i værk, drejer sig om økonomiske forbedringer, navnlig vækst og prisstabilitet. Handlen mellem Central- og Østeuropa og EU vokser konstant. Den tegner sig nu for gennemsnitligt 60 % af de pågældende landes udenrigshandel (en procentsats, der svarer til satsen for EU-medlemsstaternes indbyrdes samhandel), mens den kun udgjorde knapt 30 % i 1993. Set som en samlet blok har disse lande nu udviklet sig til at være EU's andenstørste samhandelspartner efter USA. EU's investeringer og den teknologiske og finansielle bistand til Central- og Østeuropa har allerede haft adskillige positive virkninger. De har bidraget til en større produktivitet, en ny virksomheds- og ledelseskultur samt en modernisering af infrastrukturen (bolig, transport, energiforsyning etc.) og produktionsudstyret. De har muligjort den igangværende udvikling af bank- og forsikringssektoren samt andre tjenesteydelser, såsom handel og audiovisuelle tjenester. Der er også en øget produktkvalitet og bedre tjenesteydelser, nye og mere decentrale fremgangsmåder, en allerede betydelig nedbringelse af forurening (vand, luft, industriaffald, atomkraft), et øget samarbejde vedrørende tekniske standarder, en forbedring af sundheds- og sikkerhedsstandarder og en styrket forbrugerorganisering og -beskyttelse.

3.2.2. EU's repræsentanter for samfunds- og erhvervsorganisationer har understreget, at de ønsker at blive inddraget aktivt og positivt i udvidelsen af Det Indre Marked, og at de er villige til at styrke deres tilstedeværelse og investeringer samt partnerskaberne og den gensidige handel.

3.2.3. Repræsentanter for samfunds- og erhvervsorganisationer i ansøgerlandene har tilkendegivet, at de ikke blot ønsker øget beskyttelse, men også bedre midler til at tilpasse sig åbningen mod Det Indre Marked og dets konkurrence samt bedre afsætningsmuligheder på Det Indre Marked. De er rede til at iværksætte de nødvendige tiltag, de har tillid til, at de fuldt ud vil kunne udfylde deres rolle i Det Indre Marked, og de understreger nødvendigheden af at udvikle deres komplementaritet med EU for at skabe et udvidet Indre Marked til gavn for begge parter.

Problemstillinger

3.3. Selvom parterne var enige om de gensidige fordele ved en udvidelse af Det Indre Marked og de fremskridt, der er sket, blev der også rejst spørgsmål om de problemer, der kan opstå.

3.3.1. For begge parter drejer det sig først og fremmest om de ukendte faktorer ved den igangværende politiske proces. Det vides ikke, hvorfor forhandlingerne skrider forskelligt frem afhængigt af det pågældende ansøgerland, hvad tidshorisonten er for tiltrædelsen, hvilken dimension den kommende udvidelse antager, eller hvad processens globale eller endelige omfang bliver. Der er mange vanskeligheder ved processen, som har vist sig at være længere end ventet, deriblandt tilegnelsen af den nye måde at tænke på, således at ansøgerlandene går fra planøkonomi til en økonomi med øget initiativ og ansvar. Det ville ganske givet være lettere for repræsentanterne for samfunds- og erhvervsorganisationerne at forberede sig, hvis der var klarhed over de operationelle betingelser for de fremtidige udvidelser.

3.3.2. På det økonomiske plan gør begge parter sig navnlig overvejelser vedrørende risici for ubalance i betingelserne for handel og konkurrence, vanskeligheder i forbindelse med vedtagelse af regler og strukturer, miljøbeskyttelsesproblemer, omkostningerne ved at skulle bringe ansøgerlandets uddannelse og arbejdskraftens kvalifikationer op på rette niveau, behovet for modernisering af produktionsapparatet og de kommercielle systemer samt behovet for at tilpasse arbejdskraften, der som oftest er for stor inden for landbruget og utilstrækkelig inden for de øvrige områder. Vanskelighederne synes størst for de ansøgerlande, der har udskudt reformerne. På trods af, at der er sket visse fremskridt i grænseregionerne, er det utilstrækkelige samarbejde mellem de central- og østeuropæiske lande også blevet nævnt (deres indbyrdes samhandel forbliver relativt beskeden og dens andel af deres udenrigshandel er oven i købet faldet fra 15 % i 1993 til 13 % i 1997). Alt i alt er konklusionen den, at der er mange opgaver, der skal løses, og at man må træffe forholdsregler og skelne mellem de forskellige etaper i processen.

3.4. Ansøgerlandene ser derudover bl.a. følgende problemer:

3.4.1. Generelt set nævnes vanskeligheder i forbindelse med omsætning af den komplekse og krævende gældende EU-ret, især når det tages i betragtning, at de central- og østeuropæiske lande har ca. 40 år at indhente. Ansøgerlandene lægger vægt på, at de ikke er rustet til den øgede konkurrence, at de har underskud på handelsbalancen, at EU-støtten er begrænset, at

der er begrænsninger i adgangen for landbrugsprodukter til EU's marked, at de er bekymrede for, at den kvalificerede arbejdskraft vil forsvinde ud af landet, og at der er risiko for, at en »sat økonomi« opstår. Desuden er infrastrukturen ofte utilstrækkelig, hvilket skader handlen (f.eks. transport, telekommunikation, energi, vand). Det er også blevet nævnt, at den offentlige forvaltning bør moderniseres, da der er store lønforskelle mellem den offentlige og den private sektor. Ligeledes er der udtrykt bekymring for, at tiltrædelsesforhandlingerne ikke vil skride lige hurtigt frem for de forskellige ansøgerlande.

3.4.2. Der er i særlig grad blevet fokuseret på de små og mellemstore virksomheders problemer. Størstedelen af dem har svært ved at udvikle sig, de er dårligt forberedt på den internationale konkurrence, lider af kapitalmangel og manglende kreditfaciliteter, får kun ringe hjælp fra EU og er ikke tilstrækkeligt informeret om tiltrædelsens betydning. De små og mellemstore virksomheder lider under den komplekse anvendelse af EU-lovgivningen og navnlig den del, der vedrører de sociale omkostninger ved tilpasningen. Man er også bange for, at de nationale offentlige monopoler blot vil blive erstattet af private monopoler eller oligopoler, navnlig af udenlandsk oprindelse, og for den negative indflydelse, dette vil have på visse sektorer. For at undgå dette må de lokale virksomheder have stillet de nødvendige midler til rådighed, så de kan udvikle sig tilstrækkeligt til at bevare deres markedsposition.

3.4.3. Man har noteret sig, at samfunds- og erhvervsorganisationer, virksomheder og forbrugere fortsat ikke har tilstrækkelig adgang til oplysninger om de forandringer, der opstår som følge af integrationen i Det Indre Marked. Det drejer sig ikke i så høj grad om finansiel støtte som om bistand fra eksperter og konsulenter, der udsendes til eller udstationeres i ansøgerlandene, og endelig om anvendelse af nye kommunikationsmidler såsom Internettet. EU's organisationer og virksomheder burde tage flere initiativer i denne retning (i lighed med hvad USA gør). Navnlig er det vigtigt at skabe forståelse hos befolkningen i ansøgerlandene og få dens fulde opbakning til og deltagelse i udvidelsesprocessen.

3.5. Også EU-landene peger på en række problemer:

3.5.1. Det vækker bekymring, at ansøgerlandene ikke er nået tilstrækkeligt langt i omsætningen af gældende EU-ret og i omstillingen til markedsøkonomi: der er fortsat ikke-toldmæssige hindringer for samhandelen, man kan ikke frit etablere en virksomhed, de juridiske og skattemæssige rammer respekteres ikke til fulde, priserne bliver fortsat reguleret, der er ikke fri adgang til offentlige købsaftaler, det skattemæssige niveau er højt og systemet komplekst, erhvervslivet af fast

ejendom er begrænset, privatiseringen halter bagud navnlig i forsikringsbranchen, det finansielle system er ofte utilstrækkeligt, hvilket også kan siges om distributionssystemet, de tekniske og regnskabsmæssige standarder er vanskeligt forenelige med EU's, der er etableringsbegrænsninger (licenser, filialer) og mangler i beskyttelsen af intellektuel ejendomsret. Ligeledes nævnes det høje statsstøtteniveau med de negative konsekvenser, det har for overkapaciteten i visse sektorer (f.eks. tekstil og stål) på europæisk og internationalt plan. Problemer i forbindelse med toldprocedurer omtales også, navnlig ved forsendelse af varer, der kommer fra det tidligere Sovjetunionen. Visse fremgangsmåder såsom dumping af priser, manglende respekt for miljøkrav eller anvendelse af illegal arbejdskraft betegnes som konkurrenceforvridende. Der konstateres også gnidninger på arbejdsmarkedet i Vest (navnlig i de nye tyske delstater og i de medlemsstater, der grænser op til ansøgerlande) med risiko for sociale spændinger og problemer i grænseregioner i Central- og Østeuropa, hvis man ikke sørger for at hjælpe dem. Spørgsmålet om, hvorvidt virksomheder og aktiviteter vil søge mod de central- og østeuropæiske lande, har også været rejst.

3.5.2. På grund af tilpasningsvanskeligheder og de unormale konkurrenceparametre sættes der ligeledes spørgsmålstegn ved den offentlige administrations egnethed i ansøgerlandene: procedurerne er for bureaukratiske, og der er ingen appelmuligheder, kontrolmyndighederne er ikke tilstrækkeligt kompetente og uafhængige, protektionisme i form af told er et tilbagevendende problem, visse regulerings-, standardiserings- og certificeringsinstitutter er ikke effektive nok, der er problemer med gensidig anerkendelse, og der har været tilfælde af svig og endda korruption.

Fælles mål

3.6. Det har høj prioritet at styrke dialogen og imødegå de bekymringer, parterne nærer, ikke mindst fordi disse bekymringer vedrører spørgsmål, der skal tages stilling til her og nu, mens mulighederne snarere opstår på mellemlang og lang sigt.

3.7. Det er et fælles ønske at sikre, at udvidelsen af Det Indre Marked sker under ordentlige økonomiske og sociale betingelser med gensidig respekt for prioriteter, alt imens man opretholder presset for så vidt muligt at overholde tidsplanen. Udvidelsen må navnlig ikke medføre, at EU's standarder på social-, miljø- og forbrugerområdet forringes, men skal derimod sikre, at standarderne kommer til at gælde i ansøgerlandene, således at en fælles udvikling vil forene det udvidede markeds økonomiske konkurrenceevne med en øget livskvalitet for alle europæere.

3.8. Med udsigt til udvidelsen af Det Indre Marked må man også rejse spørgsmålet om betingelserne for ansøgerlandenes integration i Den Økonomiske og Monetære Union. På den ene side forekommer det indlysende, at deltagelse i euroen må være sidste led i nye medlemsstaters integrationsproces, da det kræver en vis overgangsperiode efter optagelsestidspunktet. På den anden side er det et aspekt, man ikke kan se bort fra, når udvidelsen forberedes, og det bør være en del af de langsigtede målsætninger, selvom det endnu kan forekomme fjernt. Euroen udgør en væsentlig bestanddel af Det Indre Marked, og der foreligger en klar aftale om, at ingen af de fremtidige medlemsstater kan »vælge fra«, når de først opfylder betingelserne for at tiltræde ØMU'en. Med dette endelige perspektiv for øje er EU berettiget til at føre en passende kontrol med ansøgerlandenes økonomiske retningslinjer og til at lade sin bistand være afhængig af, at visse minimale retningslinjer overholdes under hensyntagen til ansøgerlandenes udviklingsniveau og det lange forløb, de skal igennem forud for medlemskabet af ØMU'en.

3.9. Samfunds- og erhvervsorganisationerne vil få et særligt ansvar for at få denne omfattende integrationsproces til at forløbe godt: udvidelsen af Det Indre Marked er noget, der vedrører dem direkte — hinsides det ansvar, der påhviler regeringer og administrationer. Udvidelsesprocessens succes afhænger i høj grad af deres aktive deltagelse.

4. Ansøgerlandenes prioriteter

4.1. Det kan ikke understreges nok, at ansøgerlandene ihærdigt skal fortsætte deres tilpasning til Det Indre Marked, som de allerede nyder godt af i form af økonomisk udvikling og højere levestandard. Målet med i fuldt omfang at overtage den gældende EU-ret er at sikre, at samhørigheden i et udvidet Indre Marked bevares, og at markedet fortsat fungerer godt. Det vil i visse tilfælde og under særlige betingelser være muligt at tillade en overgangsperiode, men omfanget og varigheden af sådanne overgangsperioder for de lande, der optages i EU, skal minimeres mest muligt. For at sikre, at den gældende EU-ret gennemføres under de bedste betingelser og inden for den kortest mulige frist, må man ikke blot vedtage de nødvendige nationale love og regler, men også fremme de økonomiske og sociale reformer, som reglerne forudsætter, og sørge for, at gennemførelsen af disse regler sker effektivt.

Prioriterede opgaver

4.2. Først og fremmest skal man støtte de fremskridt, der allerede er konstateret. Det drejer sig især om bedre økonomisk styring, højere produktivitet, øget kvalitet af varer og tjenesteydelser, bedre virksomhedskultur og øget forbrugeroplysning.

4.3. ØSU understreger, at der også skal ses på de problemer, der er blevet påvist, hvilket betyder, at der skal lægges vægt på reformerne inden for følgende områder:

4.3.1. Den økonomiske liberalisering, som er en betingelse for optagelse, skal sikres bedre gennem en række foranstaltninger. Reformen af stat og administration skal styrkes, decentraliseringen øges, samfunds- og erhvervsorganisationer, som kan indgå kontraktuelle forpligtelser, skal styrkes, antallet af privatiseringer skal øges, den frie prisansættelse skal udvikles, skattereformer, der er tilpasset markedskræfterne, skal sættes i værk, den monetære disciplin skal respekteres, og de økonomiske aktører skal have friere spil. Der skal indføres juridiske procedurer, der sikrer, at de økonomiske spilleregler overholdes (f.eks. opkrævning af gæld osv.), og det kræver, at retsmaskineriet i disse lande gøres mere effektivt. Konkurrencepolitikken skal følge EU's bestemmelser, hvilket især betyder, at der i alle ansøgerlande findes effektive nationale organer, der har til opgave at kontrollere konkurrencebetingelserne. Standardiseringen skal styrkes, og gennemførelsen af europæiske standarder, certificeringer og gensidig anerkendelse skal intensiveres. Toldprocedurerne skal harmoniseres med EU's procedurer, og der skal føres en effektiv kontrol med forsendelsen af varer fra tredjelande (navnlig lande fra det tidligere Sovjetunionen).

4.3.2. Moderniseringen af strukturerne skal fremskyndes. Navnlig skal man fortsat udvikle infrastrukturen (transport, vand, energi, telekommunikation) og knytte dem tættere til den infrastruktur, der findes i EU, inden for rammerne af de transeuropæiske net. Ligeledes skal der gøres en stor indsats for at forbedre forskning og innovation. Endelig skal salgs- og servicenettet moderniseres yderligere for at styrke økonomien.

4.3.3. Ved hjælp af en række foranstaltninger skal de små og mellemstore virksomheders position styrkes. Man skal fremme iværksætterånden, uddanne ledelsen i moderne ledelsesformer, tiltrække kapital og øge profitten, udvikle lånemuligheder, skabe et gunstigt skatte- og afgiftsmiljø, der ikke hindrer deres udvikling, forenkle reglerne, øge informationen og rette virksomhederne ind mod det internationale marked.

4.3.4. På trods af, at det ofte er en langsigtet opgave, skal miljøbeskyttelsen forbedres, navnlig med støtte fra Fællesskabet.

4.3.5. Det sociale fremskridt skal sikres ved at udbygge arbejdsmarkedsdialogen ved lidt efter lidt at omsætte gældende EU-ret på det sociale område og ved at forbedre erhvervsuddannelserne. Man bør forsøge at kontrollere migrationsstrømme, både for at ansøgerlandene kan beholde den arbejdskraft,

de har uddannet, men også for at undgå et øget pres på arbejdsmarkedet i Vest, selvom det skulle medføre, at der må fastsættes længerevarende overgangsbestemmelser på arbejdskraftområdet. Den sorte økonomi skal bekæmpes yderligere, og en betingelse for, at det lykkes, er, at der gennemføres økonomiske reformer.

Højtprioriterede initiativer

4.4. For at gennemføre disse forskellige opgaver anbefaler ØSU, at ansøgerlandene vælger en pragmatisk holdning og støtter sig til operationelle initiativer inden for en række hovedområder. Disse initiativer må involvere de økonomiske og sociale aktører, som ofte er af den opfattelse, at deres regeringer og EU ikke indvier dem tilstrækkeligt i udvidelsesprocessen.

4.5. Ansøgerlandenes tilpasning til Det Indre Marked afhænger ikke udelukkende af bilaterale foranstaltninger i forhold til EU. Frihandlen og samarbejdet mellem de central- og østeuropæiske områder skal også udvikles, såsom CEFTA (Central European Free Trade Agreement), der gennem flere år har organiseret et samarbejde omkring Visegrad-landene. Man bør støtte uddybningen og samarbejdet og frihandlen i CEFTA-området, ligesom CEFTA bør udvides til også at omfatte nabolande, der søger optagelse i EU. Rumæniens optagelse i CEFTA-samarbejdet er et meget opmuntrende eksempel. Det drejer sig især om at udvikle samarbejdet i grænseregionerne og at få de socioøkonomiske aktører til at tage initiativer i den retning. Dette behov burde indgå i de støtteprogrammer, EU sætter i værk, og som i højere grad burde fremhjelpe et tværgående samarbejde.

4.6. Naturligvis skal al gældende EU-ret omsættes, men det kan ikke ske på een gang. I førtiltrædelsesperioden vil der være områder, der er vigtigere end andre. Fremfor at søge lovgivningen omsat ukritisk over én kam kunne det være en fordel at udvælge begrænsede udvidelsesområder, og få dem til at fungere hurtigt og effektivt. Hvert efterfølgende år kunne der så omsættes nye »lovpakker«.

4.7. For at føre kontrol med omsætningen og EU-retten er det en forudsætning, at der udvikles stærke og uafhængige myndigheder i de central- og østeuropæiske lande, både på det administrative og det retslige område, som kan overvåge gennemførelsen og fremskridtet i reformprocessen. Dette bør ske i samarbejde med EU's kontrolinstanser og med inddragelse af de berørte erhvervssektorer.

4.8. For at følge udviklingen i ansøgerlandenes integration i Det Indre Marked foreslår ØSU, at der regelmæssigt, og mindst en gang om året, udarbejdes oversigter over, hvor langt ansøgerlandene er nået i omsætningen af gældende EU-ret, i

lighed med de »resultattavler«, der i de seneste år er blevet udarbejdet i EU for at vise, hvilke fremskridt de 15 medlemsstater har gjort med indførelsen af Det Indre Marked. Man bør konsultere samfunds- og erhvervsorganisationerne, og disse bør deltage i udarbejdelsen af oversigterne og den tilhørende kontrol. Det er vigtigt at kende deres vurdering af, hvordan reformerne rent faktisk opleves, og ikke kun hvordan de ser ud på papiret i form af lovtekster og regelsæt.

4.9. ØSU henstiller også, at man foreslår ansøgerlandene, at der hos dem etableres nogle koordinationscentre for Det Indre Marked og skabes kontaktpunkter vedrørende Det Indre Marked, som virksomheder og borgere kan benytte sig af i lighed med dem, der er etableret i EU's medlemsstater. Et sådant initiativ kan have mange fordele:

4.9.1. Generelt set ville det have en stor psykologisk og operationel effekt, idet det ville bekræfte ansøgerlandene i, at de allerede nu er inden for Det Indre Markeds rammer. De ville blive inddraget direkte i forvaltningen af dette udvidede Indre Marked, og rent praktisk ville det give dem større mulighed for at vænne deres administration, virksomheder og borgere til Det Indre Marked.

4.9.2. En etablering af sådanne koordinationscentre for det Det Indre Marked i ansøgerlandene ville gøre det muligt at finde mindelige og bilaterale løsninger på mange konkrete problemer, som skader handlen mellem EU's medlemsstater og ansøgerlandene, og som ofte skyldes vanskeligheder af administrativ og bureaukratisk karakter (som kan findes i EU såvel som i ansøgerlandene).

4.9.3. Etableringen af kontaktpunkter vedrørende Det Indre Marked i ansøgerlandene ville give virksomheder og borgere mulighed for at få flere praktiske oplysninger om de muligheder, Det Indre Marked giver henholdsvis små og mellemstore virksomheder, forbrugere og erhvervslivets parter, og på den måde råde bod på den manglende information, der har været nævnt under høringerne.

4.9.4. Samfunds- og erhvervsorganisationerne ville kunne drage direkte fordel af, at der etableres koordineringscentre og kontaktpunkter vedrørende Det Indre Marked i deres lande, og kunne i høj grad medvirke til, at de fungerer efter hensigten.

4.10. Helt generelt er det bestemt også vigtigt, som det blev fremhævet på den europæiske konference mellem arbejdsmarkedets parter i Warszawa i marts 1999, at styrke dialogen mellem arbejdsmarkedets parter i ansøgerlandene samt dialogen mellem EU-arbejdsmarkedsparterne og parterne i ansøgerlandene. Oprettelse af institutter, der svarer til de økonomiske og sociale råd eller udvalg, der findes i mange medlemsstater, kunne også være nyttigt i denne sammenhæng.

4.11. Det er meget vigtigt for samhørigheden i Det Indre Marked, at man uden at afvente en afstemning efter den fælles handelspolitik, udvikler et toldsamarbejde mellem de centraleuropæiske ansøgerlande og EU på alle områder: toldstationernes virksomhed (øget kontrol over for tredjelande, samarbejde med EU), forbedring af toldprocedurer, større gensidighed i forbindelse med den behandling, EU har indrømmet, overvågning af frisoner og -havne, bekæmpelse af svig og falskneri, kontrol med oprindelsesregler, udvikling af et pålideligt statistiksystem og gradvis afstemning efter den fælles handelspolitik. Samarbejdet bør bygge på aftaler om administrativ bistand, inspektioner og uddannelsesprojekter inden for toldområdet. Til det formål anbefaler ØSU, at der oprettes et observatorium for toldsamarbejde, som samfunds- og erhvervsorganisationer er tilknyttet, og som kunne få til opgave at følge samarbejdet.

4.12. Man bør undersøge forskellige aspekter af spørgsmålet om de økonomiske og handelsmæssige relationer mellem de central- og østeuropæiske ansøgerlande og deres naboer i det tidligere Sovjetunionen: den seneste og igangværende udvikling i handelen med disse lande, de central- og østeuropæiske landes integration i Det Indre Marked og dens konsekvenser for denne handel, udsigterne for den fremtidige udvikling i de økonomiske relationer mellem et udvidet EU og landene fra det tidligere Sovjetunionen.

4.13. Ligeledes bør man undersøge spørgsmålet om de økonomiske og handelsmæssige relationer mellem ansøgerlandene og de europæiske lande, der ikke er medlemmer af EU, men tilknyttet Det Indre Marked via associeringsaftaler (f.eks. de 3 parter i EØS, Schweiz og Tyrkiet). Det ville være nyttigt at udveksle erfaringer om de associerede landes metoder til og resultater af integrering af gældende EU-ret vedrørende Det Indre Marked. Ligeledes fortjener fremtidsudsigterne for de gensidige relationer efter udvidelserne også nogen overvejelse.

5. EU's prioriteter

5.1. EU skal også forberede sig på udvidelsen af Det Indre Marked ved dels at reformere sine institutioner og dels øge indsatsen for at nå sine vigtigste mål, og endelig skal EU lade ansøgerlandene deltage i overvejelserne om den fremtidige styring af et udvidet Indre Marked. Ved at tage disse udfordringer op kan EU sikre, at udvidelsen ikke sker på bekostning af en uddybning af samarbejdet, men at de øgede krav, som udvidelsen stiller, tværtimod vil bidrage til at bære Det Indre Marked fremad og forbedre dets funktionsevne.

Den forudgående reform af institutionerne

5.2. I første omgang forekommer det afgørende, at EU reformerer sine institutioner og beslutningsprocedurer for at tilpasse sig den kommende udvidelse: det skal sikres, at enstemmighedsreglen, som med en fordobling af medlemsstaterne udgør en sand barriere for enhver beslutningstagning, kun gælder i meget begrænsede undtagelsestilfælde. Øget brug af flertalsafgørelser forekommer uundgåelig, hvis Det Indre Marked skal fungere med 20, 25 eller 30 medlemsstater.

5.3. ØSU bifalder den beslutning, der blev truffet på topmødet i Köln, om at indkalde til en regeringskonference i 2000 med afslutning i samme år, for at revidere traktaten inden for de vigtigste institutionelle områder, således at man kan styrke EU's samhørighed og beslutningsevne forud for de kommende udvidelser.

Færdiggørelsen af Det Indre Marked

5.4. EU bør fastholde presset for at få Det Indre Marked færdiggjort ved at følge op på den handlingsplan, der udløb i slutningen af 1998. Hvordan det skal ske, må fastlægges senere, men presset må for alt i verden ikke slækkes, da der endnu er meget at gøre. Harmoniseringen af regler er forsinket, og dette efterslæb må og skal indhentes. Det gælder specielt udformning af det endelige moms-system, afskaffelse af dobbeltbeskatning mellem landene, indførelse af en ordning, der fremmer virksomhedsfusioner, vedtagelse af en brugbar og attraktiv statut for Det Europæiske Selskab, liberalisering af finansielle tjenesteydelser, åbning af markedet for offentlige købsaftaler, transport, telekommunikation og statsmonopoler, harmonisering af reglerne for intellektuel ejendomsret med indførelse af et fællesskabspatent. Ligeledes skal EU tilpasse sig den nye situation med hensyn til elektronisk handel og online-tjenester, som vender op og ned på den traditionelle handel, og der skal tages højde for de øgede behov for harmonisering i forbindelse med indførelsen af euroen navnlig på det skattemæssige område.

5.5. ØSU understreger, at det samtidig nøje skal sikres, at medlemsstaterne omsætter direktiverne til national lovgivning inden for den aftalte frist. Dette er ikke altid tilfældet, idet 15 % af direktiverne vedrørende Det Indre Marked endnu ikke var gennemført i alle medlemsstater ved udgangen af 1998, således som det ellers var meningen. De pågældende medlemsstater må forstå, at de selv må og skal gå forud med det gode eksempel, hvis de vil have, at ansøgerlandene skal omsætte gældende EU-ret.

5.6. Hvis det udvidede Indre Marked skal fungere godt, er det nødvendigt at tilstræbe et mere afbalanceret valg mellem de retsinstrumenter, der ligger til grund for lovgivningen om Det Indre Marked, så EU-reglerne kan blive mere effektive. ØSU henviser i den forbindelse til sin tidligere udtalelse, hvor det anbefaler, at EU-lovgiverne i de tilfælde, hvor den tilstræbte sammenhæng på Det Indre Marked afhænger direkte af det, i større udstrækning gør brug af forordninger, som anvendes direkte og på ensartet vis, frem for systematisk at ty til direktiver.

5.7. ØSU understreger også, at der nødvendigvis skal ydes en kraftanstrengelse for at sikre, at gensidige anerkendelser kommer til at fungere betydeligt mere effektivt. Disse anerkendelser vil komme til at spille en endnu større rolle, når EU udvides, og allerede i dag er der alt for mange konkrete problemer med anvendelsen, hvilket Kommissionen meget beklægt selv har påpeget for nylig i en meddelelse om emnet.

5.8. Efter ØSU's mening er det også vigtigt at øge indsatsen for at forenkle EU-lovgivningen og omsætte den til nye og effektive regler. Det er særlig vigtigt for de små og mellemstore virksomheder i ansøgerlandene, som skal overtage den gældende EU-ret.

5.9. Det bliver ligeledes nødvendigt at forebygge nye nationale hindringer, som vil være hyppigere forekommende med et større antal medlemsstater. ØSU minder om, at det i en tidligere udtalelse slog til lyd for et »regelsæt for god praksis i Det Indre Marked«, som skulle vedtages af medlemsstaterne for at sikre, at deres nationale regler har en højere grad af forenelighed med EU-lovgivningen. Denne forenelighed skal sikre, at landenes politiske, kulturelle og sociale forskelle, som der unægtelig vil være flere af i et udvidet Europa, bevares i størst mulig grad samtidig med, at betingelserne for, at Det Indre Marked fungerer, opfyldes.

6. EU's og ansøgerlandenes fælles prioriteter

Støtte til ansøgerlandene

6.1. EU's støtte til ansøgerlandene er af stor betydning. Det må konstateres, at det planlagte flerårige budget, der løber frem til 2006 som følge af Berlin-aftalen om Agenda 2000, kun afsætter meget begrænsede midler i forhold til, hvad ansøgerlandene har brug for, hvis deres integration i Det Indre Marked skal lykkes. ØSU understreger derfor, at det er afgørende at optimere anvendelsen af disse midler mest muligt.

Det betyder, at deres effekt må evalueres systematisk, at de i højere grad skal øremærkes til de afgørende indsatsområder (især på at forbedre forholdene for virksomhederne og støtte de instanser, der sikrer og overvåger anvendelsen af gældende EU-ret), at det skal efterprøves, at de anvendes korrekt og i overensstemmelse med de stillede betingelser, at der skal holdes øje med konkurrenceforvridende elementer, og at kampen mod svig og bedrageri skal styrkes. Generelt skal støtten være udviklings- og ikke bistandsorienteret, og på sigt bør støtten sænkes snarere end holdes uændret eller ligefrem øges, ligesom man i større grad skal yde lån eller rentegodtgørelser og fremme de private investeringer, som er en afgørende faktor for udviklingen. Endelig må også tendensen til at øge støtten til foranstaltninger på det sociale område, som man kunnet notere i forbindelse med PHARE-programmet, udbygges og styrkes.

6.2. EU's og ansøgerlandenes samarbejde om at få integrationsprocessen til at lykkes bør ikke kun begrænse sig til stat, regering og administration. Processen bør involvere samfunds- og erhvervsorganisationer og virksomheder direkte. Hvis udviklingen af Det Indre Marked skal lykkes, er det især altafgørende, at man i ansøgerlandene fremhæjder stærke og repræsentative samfunds- og erhvervsorganisationer, som bidrager aktivt til en liberalistisk og ansvarsbevidst økonomi, således som det er tilfældet i den europæiske samfundsmodel.

6.2.1. Med støtte fra fællesskabsprogrammer som f.eks. PHARE skal EU's samfunds- og erhvervsorganisationer for det første opfordres til at hjælpe deres ligestillede i ansøgerlandene til uddannelse og tilpasning i forbindelse med integrationen i Det Indre Marked. Der bør i den forbindelse udvikles partnerskabsaftaler, som kan danne grundlag for samarbejde og gensidig bistand og bl.a. lette udvekslingen mellem disse organisationer.

6.2.2. Der bør lægges særlig vægt på støtten til små og mellemstore virksomheder. EU's vigtigste programmer for virksomheder (rammeprogram for forskning, støtteprogram for små og mellemstore virksomheder samt håndværksbranchen, finansieringsmuligheder fra Den Europæiske Investeringsbank osv.) skal blive mere tilgængelige for ansøgerlandenes virksomheder; de skal bidrage til, at disse finansieres under de bedst mulige betingelser (adgang til risikovillig kapital, rentegodtgørelse, garantier fra de europæiske finansieringsinstitutter osv.); de skal tilskynde dem til at bruge de EU-retsinstrumenter, som kan gøre det lettere for dem at blive en del af Det Indre Marked (f.eks. det europæiske patent, EF-mærket og EF-certificering, mv.); og de skal favorisere de transnationale partnerskaber med virksomheder i EU.

6.2.3. Som opfølgning på det første møde mellem arbejdsmarkedets parter, der fandt sted i Warszawa i marts 1999, bør samfunds- og erhvervsorganisationerne med Kommissionens støtte finde et fælles fodslag i forbindelse med EU's sociale dialog.

Fælles overvejelser om Det Indre Markeds fremtid

6.3. Det er ikke tilstrækkeligt at bede ansøgerlandene om at tilpasse sig Det Indre Marked i dets nuværende form. De skal også have mulighed for at forberede sig på den udvikling, der vil kendetegne Det Indre Marked i fremtiden, og give udtryk for, hvilke fælles mål vi skal sætte for Det Indre Marked om 10-20 år. Det er imidlertid indlysende, at indretningen af Det Indre Marked med 25 eller 30 medlemmer vil frembyde andre krav og karakteristika end tilfældet er i dag med 15 medlemmer. Derfor er det efter ØSU's opfattelse nødvendigt:

6.3.1. at inddrage ansøgerlandene i overvejelserne vedrørende Det Indre Markeds fremtid, navnlig ved at indbyde dem til de møder, der afholdes i Rådet vedrørende Det Indre Marked,

6.3.2. at indbyde observatører fra ansøgerlandene til at deltage i de udvalg og organer, som skal sørge for, at Det Indre Marked fungerer hensigtsmæssigt,

6.3.3. navnlig at inddrage ansøgerlandene og repræsentanter for deres samfunds- og erhvervsorganisationer i spørgsmål vedrørende administrative forenklinger og forebyggelse af nye hindringer,

6.3.4. at indlede en fælles diskussion om reformen af de fællesskabspolitikker (herunder landbrugspolitikken), der fortsat skal udvikles også efter Agenda 2000, fra år 2006 og frem,

6.3.5. at påbegynde mere langsigtede drøftelser vedrørende sammenhængen og handelsstrømmene mellem det udvidede Indre Marked og dets regionale naboer, såvel i EØS og Schweiz som i det tidligere Sovjetunionen og i Middelhavsområdet.

Bruxelles, den 22. september 1999.

7. ØSU's initiativer

7.1. ØSU er klar over, at det har et særligt ansvar for at fremme ansøgerlandenes integration i Det Indre Marked og i EU. Som repræsentant for det organiserede civilsamfund er det ØSU's vigtigste opgave at sørge for, at samfunds- og erhvervsorganisationer i såvel Øst- som Vesteuropa deltager effektivt i denne omfattende proces.

7.2. Til det formål har ØSU til hensigt at sætte følgende initiativer i gang i løbet af de kommende år:

7.2.1. ØSU agter at videreudvikle de kontakter, som via bilaterale udvalg er blevet etableret med samfunds- og erhvervsorganisationerne i ansøgerlandene, og i den forbindelse følge udviklingen og opfyldelsen af specifikke mål;

7.2.2. ØSU vil fortsat arrangere årlige møder med repræsentanter for samfunds- og erhvervsorganisationer i Central- og Østeuropa og herigennem gøre status over, i hvilken grad de forskellige anbefalinger i denne udtalelse er efterkommet;

7.2.3. ØSU's Observatorium for Det Indre Marked vil også i de kommende år holde særligt øje med, at ansøgerlandene og deres samfunds- og erhvervsorganisationer på passende vis inddrages i udvidelsen af EU's Indre Marked. Navnlig vil ØSU gradvist udvide rækkevidden af sin PRISM-undersøgelse (Progress Report on Initiatives in the Single Market) om de initiativer og den gode praksis, der udføres i praksis for at videreudvikle Det Indre Marked, til også at omfatte ansøgerlandene.

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

till Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Udvidelse/Statistikker

Tal fra år 1997

	Tjekkiet	Slovakiet	Polen	Estland	Letland	Litauen	Ungarn	Slovenien	Bulgarien	Rumæ-nien	AL 10	EU15
Befolkning (i mio.)	10,3	5,38	38,64	1,5	2,5	3,7	10,3	2	8,3	22,75	105,37	374,565
Areal i km ²	78 866	49 034	312 685	45 227	64 589	65 301	93 030	20 253	110 994	238 391	1 078 370	3 236 180
BNP (mia. EUR)	45,9	17,2	119,7	4,2	4,9	8,4	39,6	16,1	9	30,6	295,6	7 130,4
BNP/capita (100 EUR)	45	32	31	28	20	23	39	81	11	14	28,1	189,83
BNP/capita i købekraftsparitet (100 EUR)	63	47	40	37	27	30	47	68	23	31	—	—
BNP/capita (% af EU's 15 medlemsstater)	23	17	16	15	10	12	21	43	6	7	—	—
BNP-vækst (% pr. år)	1	6,5	6,9	11,4	6,5	5,7	4,4	3,8	-6,9	-6,6	—	—
Fødevareprisindeks	104,4	105,4	112,6	89,3	102,5	106,1	117,5	108,6	1 224,6	249,7	—	157,1
Gennemsnitlig månedsløn (USD)	337,4	274,6	302,0	249,5	203,4	255	305,0	989,0	94,0	118,0	—	—
Arbejdsløshedsprocent	4,7	11,6	11,2	10,5	14,4	14,1	8,1	7,3	15	6	—	10
Handelsbalance (MEUR)	20,084	7,754	22,707	2,567	1,429	3,382	16,842	7,382	3,126	7,434	92,707	10 737
Inflation (%)	8,6	6,1	15	11,2	8,4	8,8	18,3	8,3	1 082,3 ⁽¹⁾	154,8	—	—
Eksport til EU (%)	59,90	45,00	63,50	48,60	48,90	36,70	69,90	63,60	44,10	56,60	—	—
Import fra EU (%)	61,50	39,51	63,00	59,10	53,20	47,70	62,40	67,40	42,10	52,30	—	—
Moms (%)	—	—	—	18	—	—	25/12	—	—	—	—	—

MEUR = million euro

AL-10 = ti ansøgerlande i alt (Cypern er ikke med i statistikkerne)

⁽¹⁾ 1996: 123 %.